

PROPRIETAR - DIRECTOR

Dr. AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
învoială

Unitatea

REDACTOR

Prof. DUMITRU NEDA

Foaie înscrisă în Registrul de
publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei

Pe 6 luni . . . 100 Lei

Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească — Apare în fiecare Sâmbătă

Grija de cei mici

(+). Suntem la începutul anului școlar. Așezămintele de învățură își deschid larg ușile pentru a primi tineretul la ucenicia cărții. Și pentru a i da și o creștere care să i fie spre bine o viață întreagă.

Preotul își are și el partea sa precumpnită, mai ales în ce privește formarea sufletului celor mici. Bunii creștini de mâine, care să-și cunoască și să-și iubească Biserica și să trăiască după îndrumările ei, încep acest lucru mai cu temei, de regulă, încă din vremea școlii primare. Cel care-l influențează mai mult în această epocă a vieții lui într-ale sufletului, mai ales pe copilul dela sate, e catihetul. De aceea grija acestuia de cei mici trebuie să fie mare foarte. „Sala de învățământ e câmpul de război pe care se decide dacă-și mai păstrează societatea caracterul creștinesc ori ba”. Cum zicea luminatul Papă Leo XIII.

La noi, din mila lui Dumnezeu, învățământul religios nu-l oprit în școală. Dimpotrivă, legile școlare susțin acest învățământ, iar autoritățile de stat cele mai înalte au mereu cele mai alese cuvinte de laudă pentru el. Numai cât pe noi nu ne pot îndestula aceste cuvinte, oricât ar fi ele de frumoase și nici faptul că are loc în programul școlar și predarea religiei. Asta din simplul motiv că ora de religie la săptămână ce se prevede pentru școala primară, este supărător și jignitor de puțin, în raport cu vremea câtă se dă exercițiilor fizice și dexterităților.

Așa stând lucrurile, e limpede că preotul trebuie să facă totul ca mielulele din turma sa să aibă pășunea duhovnicească necesară, pe lângă toată șgârcenta și îngrădirile programei școlare. Va folosi deci pentru instruirea religioasă și ora de morală ce are săptămânal la dispoziție. La felul cum este a se face aceasta se va gândi și va purcede fiecare catihet cum îl va dicta prudența și conștiința, între împrejurările date ce să zicem alta, decât: *Mitte virum sapientem et nihil ei dixeris. Iar păstorii sufletești, mai mult ca oricine trebuie să fie înțelepți ca șerpii, căci lucrează și au răspundere pentru valorii veșnice, cum sunt sufletele.*

Alături de preoții trebuie să stăruiască și părinții la cei în drept pentru luarea în programul școlar a mai multor ore de religie. Mobilizarea lor în acest scop se impune imperios și de urgență. Asupra modalităților acestei mobilizări caută să se discute cu toată luarea aminte, în sinoadele protopopești și în întrunirile așezate. Cauza e prea mare și prea sfântă ca să lase pe cineva nepăsător. Și nici nu ne îndoiim că preoțimea va face tot ce-i stă în putință ca mai binele să lase biruitor.

Tăria creștină

In fața prăpastiei — Rugăciune și încredere — Disciplină și caritate

(-) Lavina a pornit. Triumfător, iadul și-a pus piciorul pe pământul Europei. De-a lungul hotarelor poloneze, tunurile germane au deschis ucigătoarele bubuituri ale morții și ale pustirii.

Lumea se învăluie în spaimă. Acest început de furtună poate fi foarte ușor începutul sfârșitului. Pierzarea Europei și a civilizației. — Cu adevărat fără de margini este prostia și răutatea omenească. Știu toți ce înseamnă acest cuvânt oribil: război. Nu-l vrea nimeni. Sunt convinși cu toții că tunul nu are rațiune și nu poate fi instrument al dreptății pe care se clădește pacea. Mărturisesc toți conducătorii popoarelor că nu există în Europa problemă care să nu se poată deslega cu dreptate și și prin discuții frățești. Că este loc și hrană destulă pentru toți. Numai bunăvoință să fie. Să renunțe cu toții la visurile criminale de dominație, de imperialism, de exploatarea altora. Să nu-și facă nimeni idol din forța brută, din materia divinizată, ci să creadă în Dumnezeul spiritului care este izvorul păcii și al iubirii.

Cât de simple sunt aceste adevăruri. Cât de ușor ar putea fi urmate. Cât de liniștită și de senină ar putea fi viața trăită sub ocrotirea lor. Totuși omul veacului al 20-lea preferă moartea, distrugerea, pustirea. La abia 20 de ani dela măcelul mondial, ale cărui răni nu s'au vindecat încă, ale cărui epave se târăie încă pe străzile noastre.

Cumplită idioție și teribilă crimă! Înfloritoare răspundere pentru cei cari pornesc, în nebunia lor orgolioasă, groaznică furtună a morții! Vor cădea peste ei toate durerile fără margini în care se va îneca Europa.

Fiindcă există, totuși, în ciuda prostiei omenești, o dreptate etern biruitoare, care niciodată nu poate fi sugrumată, prin nici un fel de organizație păgână! Oricâte biruințe răsunătoare ar câștiga, iadul nu poate rămâne învingător definitiv. Numai dreptatea lui Dumnezeu rămâne în veac! — Iată temelia nădejdiilor noastre. Aceasta este stânca de care se leagă cu toată puterea sufletul nostru cutremurat de perspectivele întunecate ce se lasă peste lume.

Dumnezeu știe și toată lumea vede, că noi vrem din tot adâncul sufletului nostru pacea și buna înțelegere. Nu vrem dela nimeni nimic. Ceeace avem ne aparține după toate legile dreptății. Am renunțat chiar la o bună parte din dreptul nostru, de dragul păcii. Avem doar dincolo de hotare, și la apus, și la răsărit, și la miazăzi, pământ care ar trebui să fie al nostru, frații cari ar trebui să locuiască aceeași casă cu noi. I-am lăsat, pierduși, între streini. Ca să avem pace!

Dacă totuși, nici cu acest preț al bună-tății, nu vom putea încununa urgia lăcomiei și răutății altora, știm ce avem de făcut. Drumul nostru este drept și limpede. Nimeni nu se va abate din el. Vom sta cu toții, ca un singur om, și vom apăra cu prețul vieții hotarele noastre. Vom împlini această datorie cu suflet înălțat, cu nădejdea sigură a biruinții finale, care va încununa fără îndoială pe celce luptă pentru dreptate. Această certitudine creștină este izvorul tăriei noastre neclintite și neîntunecate.

Ea ne dă putere să privim, cutremurați și totuși împăcați, în fața zărilor pline de primejdii ce bat la poarta viitorului apropiat. Creștini, trebuie să stăm în mijlocul valurilor cu tărie creștină, cu suflet creștin. Acum mai mult decât oricând familia, parohia, țara noastră trebuie să-și îmbrace haina de sărbătoare a credinței, să coboare în adâncurile visteriilor sufletului și să scoată din bogăția religiei puterea care biruiește sbuciumul încercărilor trecătoare.

Pildă și călăuză în acest drum spre înălțimile credinței trebuie să fie, în chip firesc, preotul. El este dascăl de credință. Așa să se poarte deci, în aceste zile încărcate de spaimă, ca un far luminător și ca o stâncă de nădejde. — El trebuie să fie întâiul, pilduitor și animator, pe drumul bisericii, în marea cruciadă a rugăciunii care trebuie pornită fără amânare. Trece acum peste lume glasul prorocului: „Încingeți-vă și plângeți preoților, plângeți celce slojiți altarului, dormiți în sac celce slojiți lui Dumnezeu... Sfinții post, vestiți slujbă, adunați pe bătrâni și pe toți cei ce locuiesc pământul...” (Ioan 1, 13-14). Să fim cu toții una, un singur suflet, în rugăciune statornică și fierbinte. Deacum înainte, biserica trebuie să fie cea mai locuită casă a satului. „Și vă rupeți inimile voastre, iar nu hainele voastre; și vă întoarceți la Domnul Dumnezeu nostru, că milostiv și îndurat este, îndelung răbdător și mult milostiv” (Ioan 2, 13).

Întăriți prin rugăciune și prin puterea credinței, vom fi o armată disciplinată în slujba neamului. Calm, ordine, muncă neîntreruptă! Tânguiri și șovăirile sunt nevednice de creștinul adevărat. Jertfa ce ni-se cere s'o dăm cu toată inima, fără murmur și fără cârcotire.

În chip deosebit să pornim noi, prin asociațiile pe care le avem, o mare acțiune de organizare a cântărilor creștine și de sistematizare a ajutorului frățesc ce trebuie să ni-l dăm unul altuia în aceste vremuri de încercare. Ori câtă rânduială ar face autoritățile, oricât se vor sili să împartă cu dreptate poverile și să asigure funcționarea netulburată a vieții eco-

nomice, vor rămâne totuși multe răni de vindecate și multe dureri de alinat. Bunătatea și iubirea inteligent organizată va face minuni. Parohia întregă să fie o singură familie, în care cei rămași acasă se îngrijesc de bunul mers al tuturor gospodăriilor, pun la treabă pe toți și nu lasă pe nimeni în mizerie și pustire. Va fi o mare liniștire pentru cei chemați sub arme să știe că familia lor nu este părăsită și că are cine-i purta de grijă.

Astfel pregătiți sufletește și bine organizați, să așteptăm cu încredere și creștinească tărie viitorul. Înțelese și utilizate în chipul acesta, poate că ceasurile de încercare prin care trecem și care ne mai așteaptă vor fi pentru noi izvor de binecuvântare. „Și va fi, tot cel ce va chema numele Domnului, se va mântui!” (Ioi 2, 32).

Reproșuri cu temel. Grija de casa Domnului, de curtea ei care trebuie să fie o grădină înflorită, de cimitirul în care dorm cei dragi ai noștri în așteptarea învierii, este un barometru al vieții religioase din parohie. Din nenorocire, prea adese el arată... vreme rea. Ceeace nu servește câtuși de puțin spre laudă preotului.

S'a scris despre aceste lucruri, nu odată, în coloanele acestei gazete. S'a și făcut, față de trecut, progres remarcabil în această privință. Nu destul, însă. Iată că vin ziare mirenești care se plâng de halul în care ne găsim, cerând îndreptarea lucrurilor. În „Tribuna” dela Cluj d. Ion Ceja iscălește rânduri pline de durere și de dorința îndreptării. Spicim din ele următoarele:

„Curtea bisericii nu are înfățișarea unei grădini, ci în jurul lăcașului de închinare ai impresia că este un teren părăsit, neroditor și prielnic doar pentru buruienii. — În jurul bisericii noastre străbune ar trebui să fie cea mai frumoasă grădină din sat, preotul străduindu-se să dea exemplu de curățenie și vrednicie, înălțând credincioșii și prin aceste mijloace spre o lume mai bună. — Cele mai regretabile aspecte le oferă însă cimitirele. Noi, un popor cu o bogată tradiție și cu spiritul

religios adânc înrădăcinat, nu avem pretutindeni un cult al morților. Cimitirele noastre nu sunt îngrijite, iar mormintele nu sunt îngrijite. După un an dela moartea aceluia care și-a fost drag, nu mai arde la locul de vecinică odihnă, niciodată, o luminiță și nici nu se presară o floare. Peste câțiva ani se rupe crucea și familia mortului, cu vremea, nici nu poate desluși bine locul, unde cineva scump odinioară, își doarme somnul de veci. În unele comune, cimitirul este loc de pășune pentru animale și nu de pelerinaj pentru o lume care în fond este bună, dar nepăsătoare și lipsită de inițiativă.

„Este pentru noi deprimant să înregistrăm aceste constatări. Aceasta, mai ales, că streinii ne pot oferi unele exemple, sub acest raport. — De ce bisericile noastre naționale nu dezvoltă o acțiune sistematică în rândurile credincioșilor, pentru a le infiltra în adâncurile sufletelor un cult al morților! — De ce nu se cultivă legătura cu trecutul care poate fi izvor de exemple luminoase?”

„De ce n'am avea și noi o zi în care satul întreg ar face un pelerinaj la cimitir, unde s'ar putea trăi câteva momente de profundă reculegere și înălțare sufletească. Acolo, într'o seară, lângă mormintele acoperite de flori și străjuite de luminițe de ceară, în ochi cu boabe de lacrimă, reamintindu-ți viața celui trecut la cele eterne, și-ai face un examen de conștiință, o muștrare și un îndemn spre o viață mai „albă”.

Nepăsare condamnată

La anumite intervale de timp se pune iară și iară, prin presă, în discuție problema arzătoarei necesități a reorganizării presei noastre, și în special a creerii unui cotidian. Se aduc mulțime de argumente pro și contra, pentru-ca, după un timp, totul să se reîntoarcă în bezna uitării. Și prin asta, se crede că s'a terminat cu bine o problemă atât de importantă și poate fi lăsat colbul să se așeze peste ea. — Este, cred, o profundă greșală.

Această chestiune a cotidianului trebuie menținută neconținut pe primul plan al preo-

cupărilor noastre, trebuie desbătută în presa noastră, în discuții, în sinoadele protopopești, pentru a-și găsi o deslegare fericită. Prea ușor le luăm toate, prea ne dovedim superficiali, atunci când împrejurări din ce în ce mai nefavorabile ne așteaptă și când, din contră, ar trebui să crească și spiritul nostru combativ.

Nu vrem răul nimănui. Vrem din toată inima unirea bisericilor în spirit și adevăr. Dar trebuie să ne apărăm cu ultima energie contra tuturor calomniilor și contra tuturor tăcerilor condamnabile privitor la tot ce e făcut și crescut în spiritul nostru de români-uniți. Azi, când — dureros că trebuie s'o spunem — frații de-neam și de o limbă, ne-au pus gând de nimicire, când cu toate ocaziile suntem jigniți în sentimentele noastre cele mai sfinte, când prea, aproape în unanimitatea ei, dacă nu ne atacă direct, ne omoară cu nepăsarea, cu tăcerea ei dușmănoasă, trebuie să ieșim pe baricade, ca să spulberăm minciuna și ura spumegândă, care se întărește asupra noastră. Orice nepăsare în această direcție este o lașitate criminală.

Iată deci, urgenta necesitate de a rezolva într'un sens mulțumitor mult discutatul cotidian. Căci într'adevăr, mult se vorbește și puțin se face. Aproape nu a fost congres de-al Agrului, care să nu aibă înscrisă în programul său și această chestiune. Ba, pe cât mi-aduc aminte, s'au ales chiar și comisiuni speciale, cari să studieze problema și s'o traducă în fapt. Până azi însă — după câte știu, — tot nimic nu s'a făcut.

Unii au opinat că nu avem posibilitatea bănească de a redacta un ziar de proporțiile celui preconizat, căci acesta ar trebui să fie cel puțin la înălțimea ziarelor din Capitală și care reclamă multe milioane. Apoi ar trebui un număr mare de redactori, corespondenți, informatori, cari toți trebuiesc plătiți. Alții au trecut peste această pledică de ordin material și au spus că ne lipsește omul de curaj, ca să pună în practică acest gând. Poate au dreptate și unii și alții. Fapt e că această lipsă de curaj parcă a prins consistență la mulți de-al noștri.

Să admitem că nu avem mijloace suficiente de nici un fel pentru a edita un cotidian. Atunci

Foiața „Unirii”

Mai mult calm!

de Pr. Dr. Ioan Stanciu

În n. 33 al „Telegrafului Român” din 13 Aug. c., omonimul neunit dela Sibiu e indignat pentru faptul că l-am denunțat cum a falsificat textele de cari se folosește (se provoacă adevărat la articolul meu în care arătam cum atribue lui Șincăi un text al calvinului Cserel Mihail). Se crede îndreptățit să afirme că-mi lipsesc anumite reguli de bunăcuviință. Dar cui lipsesc aceste reguli poate vedea cititorul ne preocupat citind articolele mele și ale omonimului; chiar și cel din 13 Aug.

Scrie dânsul: „Il rog să nu afirme, ci să și dovedească cu oarecari dovezi plauzibile”. Dar ce dovezi mai plauzibile vrea decât punerea față în față a două texte: cel adevărat și cel falsificat de omonimul neunit? Să nu-i fie, apoi, cu supărare cum i-a fost, că li zic *neunit*, căci episcopul de Sibiu, *Sofronie Chirilovici*, se intitula în scrisoarea sa din 1772: „*smerit episcop neuniților în Ardeal*” (v. Iorga: Ist. Biș. Vălenii de Munte, 1909, d. 208), iar *Sofronie* se intitula: „*popa Sofronie de rit grecesc, neunit, din Zlatna, după orânduirea bisericii Ierusalimului*” (v. Iorga, II p. 136); iar episcopul *Grigorie de Râmnic*, în epistola sa din 28 Dec. 1761 către

episcopul neunit *Dionisie Novacovici* al Ardealului, are aceste cuvinte: „*neamului românesc neunit lăcutitorilor Transilvaniei*” (v. Iorga II, p. 136). — Și se acață și de teologul iezuit omonimul, deși nici episcopul neunit din Bucovina n'a fost scutit de „teolog” și încă dela *Carloviț* (v. Iorga, II, p. 177). De aceea: mai puțină indignare și supărare și mai mult calm!

„Arătase” odată omonimul acesta ce făcuseră uniții cu neuniții, iar eu i-am arătat și ce au făcut neuniții cu uniții. Acum Dsa merge mai departe și zice așa: „Am dori în schimb ca fratele dela Craiova să ne arate cazuri în cari poporul s'a răsculat sau și-a răsbunat asupra vre-unui preot ortodox”. Cineva mai versat ca mine în cunoștință de atari cazuri ar putea face cucernicului meu omonim un întreg catastih. Eu însă mă mărginesc la două cazuri:

1. Episcopul neunit din Arad, *Vichentie Ioanovici*, în 1727—1728 făcea vizite și dacă un sat nu putea plăti, îl pune sub interdict, ne mai îngăduind botezuri, înmormântări, împărțirea (de ex. în Lazar) sau legând pe dascăl de car ca pe o vită (de ex. în Aciad). — Cazul acesta n'a fost revoltător?

2. „Bănățenii, protopopii, 12 preoți și 40 de sate, isgoniră pe pravoslavnicul Moise, sfințit dela Turci, care lua mită și venituri nelegale și cerură în loc pe, Unitul Petronie, la 1717” (v. Iorga, II p. 38). Ca nu cumva expresia „sfințit dela Turci” să inducă în eroare pe cineva, să creadă că acel Moise episcop ar fi

fost mohamedan, d. N. Iorga lămurește pe cititor, (credem că și pe omonimul meu): „Sfințit dela Turci” înseamnă: „numele Râmnicului, care se afla în țară străină, la Turci” (v. Iorga II p. 135).

Afirmă mai departe omonimul: „Este un argument neserios și copilăros să arunci vina asupra grecilor, sârbilor și maghiarilor că au instigat poporul contra uniților”. Cu alte cuvinte, dânsul susține o părere subiectivă și unică și în privința aceasta. Un răspuns scurt e necesar și destul:

a) *Maghiarii calvini* au persecutat sf. unire în două feluri: prin dietă și prin „grofi”. Dieta aducea dispoziții dăunătoare, iar „grofi” alungau pe preoți din parohii, li întemnițau, le luau avutul și le dărau bisericile.

b) *Sârbii* au persecutat sf. Unire prin metropolii de *Carloviți* și prin episcopii, tot sârbi, de Arad. În 1751 metropolitul *Pavel Nenodoviei* dela *Carloviț* a trimis o circulară neiscălită printre Români, care cuprindea calomnii referitor la sf. Unire. În 1754 același metropolit s'a servit de agenții: *Popa Cosma* din Deal și *Ioan* din *Aciliu*. Călugărul *Visarion Sarai* a fost tot sârb. „Preotul răsculat, *Sofronie*, avea țară în doială și el legături cu Sârbii, și se zicea: vicarș al Sfinției Sale dela *Carloviț*” (Iorga II p. 135). — „*Sofronie*, se afla în 1769. lângă Rușii ce intraseră în București” (Iorga II p. 142). — „*Sinesie* din Arad, dușmanul cel mare al Unirii” (Iorga, II 136) — „*Sârbii*, deși se

totuși ar trebui încercată o îmbunătățire a actualei prese, împărțită în zeci de fișici, când foarte bine ar fi dacă s'ar întări una sau două din ele. Ce-ar fi dacă, să zicem, „*Unirea*” dela Blaj ar fi ajutat să lasă cel puțin de două ori pe săptămână. Acest fapt nu ar cere o jertfă prea mare pentru nimeni și am avea la îndemână o hrană sufletească potrivită și o armă mai eficace în contra atacurilor ce se întesesc împotriva noastră.

N'am fi rezolvat cu asta vechiul deziderat de a avea un cotidian, dar totuși am fi făcut mult. Și-ar fi un pas înainte. Altfel putem tot discuta și hotărî pe hârtie, iar în realitate nu facem nimic. Până când noi ne pierdem vremea, trosindu-ne puterile împărțite în zeci de publicații, cari nu au vre-un răsunet adânc și serios în opinia publică, dușmanii se întăresc și prind curaj, văzând șovăiala noastră.

Am dat o sugestie, fără să am pretențiunea de a fi originală și nici de a fi cea mai bună. Am făcut-o cu convingerea, că tot e mai bine să realizezi ceva folositor, decât să nu faci nimic. Despre puterea presei cred că astăzi fiecare e pe deplin convins. Opiniile publice în general azi de presă se formează. Pentru noi e ceasul suprem, ca să ne încheptăm rândurile. Fiecare român-unit își dă seama de pericolul ce ne pândeste. Nu mai vorbim de preoți. Știu doar de ce sentimente înalte, de ce spirit de jertfă trebuie să fie conduși. Orice absență este o trădare.

Pr. M. Socaciu

„*Învățământ fără elevi*”. Secția de studii și cercetări a ținutului Someș a adunat un vast material statistic, reogândind stările din cele șapte județe ale ținutului. Deosebit de interesante sunt, acum în preajma deschiderii anului școlar, datele privitoare la situația învățământului. Reținem câteva din ele, după „*Universul*” din 28 August, unde le publică și comentează d. V(asile) M(anteanu).

Din 405.689 copii de școală recenzați, abia 183.285 frecventează școala. Adeca: nici jumătatea! Cifrele sunt riguros exacte și cuprinseser în rapoarte oficiale. Nu mai cheltuim nici un cuvânt pentru a ilustra tragedia, ade-

vărată tragedie națională, care se ascunde în dosul lor. Într-o vreme când, pentru a ține pas cu lumea, ar trebui să nu mai avem nici un analfabet, în realitate nici 50% din numărul copiilor nu fac cunoștință cu băncile școlii! Și nu e vorba de cel mai înăpoiat ținut al țării, ci de unul din cele mai înaintate. — Constatarea este, apoi, cu atât mai alarmantă dacă vom ține seama de împrejurarea că, în același ținut chiar, la *minoritari*, procentul frecvenței școlare atinge în medie 60%; este, așadar, mult mai ridicat decât al populației românești.

Cauzele? Nu sunt școli și nu sunt dascăli destul. Sunt, în ținut, 2209 școli cu 4220 forțe didactice. Raportată această cifră la numărul copiilor de școală, revin 100 elevi la un învățător. Situația, evident, imposibilă. După însăși socotelile oficialității din ținut, ar mai fi nevoie de 750 școli și de încă 300 învățători. Acestea ar fi cerințele minime! — Mai există însă și o altă cauză, și mai gravă a acestei deficiențe culturale naționale: *mizeria* în care se sbat satele noastre. Țăranii doresc lumina cărții, iubesc școala; sărăcia însă nu-i lasă să-și trimită copiii la școală. Este aci nevoie absolută de o vastă operă de asistență socială. Școala să nu fie lux; mizeria să nu rețină pe nimeni dela binefacerile cărții.

Statul este chemat, firește, în primul rând, să se ocupe grabnic de remedierea acestor pricini a răului. Până când ele nu vor fi înlăturate, *amenzile* prevăzute de lege vor fi cu atât mai nedrepte cu cât se vor aplica mai fără milă. Întâi școli, învățători, cărți, haine, mâncare, — apoi pot veni pedepse cât de aspre. Dar numai: apoi!

Inițiativa particulară însă încă poate face mult. Ne gândim la *reînvierea școlii confesionale*. Dacă s'ar lua în plan și în muncă hotărît, rețeaua clădirilor școlare ar putea fi completată repede și fără sacrificii din partea statului. Apoi, în legătură cu aceste școli, s'ar putea organiza mai ușor acțiunea de asistență socială necesară, cu ajutorul *diverșelor asociații și reunituri cu caracter caritativ bisericesc* cari activează în sânul confesiunilor. Prin ele s'au făcut și în trecut o seamă de *cantine școlare*, ajutoare de cărți și îmbrăcăminte, cari au do-

vedit pe loc că factorul economic este răspunzător în mare măsură de analfabetismul rușinos cu care ne sbatem.

Cifrele triste date de ținutul Someș trebuie să fie îndemnul la acțiune imediată. Pentru Stat și pentru reuniunile noastre bisericești deopotrivă. Să nu uităm că ținutul Someș este, în majoritate, unit! Ce teren de muncă pentru Agrul!

Știri mărunte

Personale. Ven. Ordinariat al Clujului a numit mai nou de *parohi* pe următorii ostentori în cura animarum: *Ilie Manu* din Boereni, *Cornel Fucec* din Băiș, *Melente Sigartau* din Rogoz, *Atanasiu Oniga* din Groși și *Nicolae Nechita* din Lăpuș.

Pentru pacea lumii. Reuniunea Mariană din *Cicârlău*, ca și în anii trecuți, a ținut *exercițiile spirituale anuale* în 19—21 Aug. la sf. *Mănăstire a Bixadului*, cu peste 400 de credincioși. Conducerea lor a fost încredințată Păr. ieromonah *Miron Moldovanu*, nou sosit din Roma: care a răscolit sufletele cucernicilor *Cicârleni*. Credincioșii, cu preotul lor *L. Gherghel* în frunte, au petrecut 3 zile în continue rugăciuni „pentru pacea lumii”. Tot așa au făcut și drumul de acasă la mănăstire și de aci acasă, recitând *Rozarii*, *Paraclise*, *Acatiste* ș. a. Reîntorși acasă, aceștia vor fi apostolii păcii între credincioși și familiile lor. — Alta, iarăși din *Cicârlău*: s'a făcut mare propagandă pentru îmbrățișarea vieții călugărești a Păr. franciscani Uniți dela Oradea. S-au primit 7 elevi în colegiul lor, dintre cari 1 s'a trimis la Liceul din Hălăucești.

În vederea unirii Răsăritului disident cu Apusul catolic. Sfatul Sf. Părinte de a fi prăznuită împlinirea alor 950 de ani dela încreștinarea Rusiei sub Sf. Vladimir, a fost primit și îndeplinit cu drag de catolicii din toată lumea. Cetatea Veșnică a premers cu pilda. În biserica al Gesu din Roma s'au săvârșit, din acest prilej, sfinte liturghii după riturile răsăritene. Așiderea și la altarul Sf. Petru din basilica San-Pietro s'a slujit după rit răsă-

șiau în cuprinsul monahiei chiar, erau mai deasampărași și gata de războiu pentru desăvârșirea Unirii (Iorga, II p. 127).

c) *Grecii* au persecutat sf. Unire prin negustorii lor și prin ceice, având legături cu ei, stăteau în țară: »Efemeriu, preotul companiei grecești din Sibiu, era un călugăr din Atos, care aducea din Țara Românească deosebite cărți schismatice și era socotit că înteseste lumea împotriva Unirii» (Iorga, II p. 130).

Atunci când omonimul zice: »În 1711 partidul ortodox a reușit să strângă pe protopopi laolaltă pentru o declarație solemnă în favoarea legii vechii... pe care însuși Atanasie o iscăli» — nu spune și circumstanțele, că adeca era revoluția lui Francisc Rákoczi II, și Ion Țirca cu doi protopopi cu armele în mână au silit pe Atanasie să revoace unirea.

Tot dela omonim cetire: »Patachi avea jurisdicția asupra tuturor uniților. Cari erau acei uniți? — Ioan Giurgiu Pataki a păstorit dela 1715—1727. După statistica din 1716 erau 2260 preoți uniți și 456 preoți neuniți, cari reprezentau poporul păstorit. După statistica din 1733 preoți uniți erau 2294, iar preoți neuniți erau 458. Articolul omonimului se sfârșește cu următoarea somație: »Să facă dovada următoarelor afirmații:

1. Să ne dovedească cum au fost românii salvați din ghiarele bulgarilor de către unguri la îndemnul papilor.

2. Ce rol însemnat au avut episcopii catolice

în principatele române, de le atribue cucernicul dela Craiova o așa mare importanță, câtă vreme dl Iorga, ca și canonicul Dr. Bunea, le ridiculizează.

3. Mitropolitul Teoctist a fost neaoș român, susține și dovedește dl Iorga și ep. Melhisedec, câtă vreme marele istoriograf dela Craiova are părere fără dovezi serioase că a fost bulgar.

4. Mitropolii Iosef și Sava Brancovici, tot fără dovezi — decât doar cu niște calomniile ordinare — sunt înfățișați ca imorali, câtă vreme istoriografi serioși ca dl Iorga, dl Dr. Lupas, dl S. Dragomir etc., îi înfățișează ca oameni plini de virtuți.

5. Când s'a făcut unirea, cum s'a făcut din convingere, câtă vreme actul de unire precizează că legea să rămână pe loc.

6. Dacă toți românii au primit unirea, cum se face că din primele zile ale ei preoții uniți au fost huițuiți de popor și chiar Atanasie și Inochentie Micu au regretat nefastul pas și au voit să-l părăsească.

7. Cum se face de colegul consideră de argumente și astfel de expresii: unirea a fost proiectată, sau a fost plănuită așa și așa, apoi că nu ea e eficienta dușmănilor între români. Ce vreți cu aceste?

8. Pentru care motiv ridică în slavă pe P. P. Aron, câtă vreme hulește pe Visarion, pe Sofronie, pe Molnar, pe Nagyszegy și pe alți ortodocși fără nici o dovadă serioasă?

Răspund ad Ium că: întru cât acea poziție nu-mi aparține, ci este a omonimului sibian, i se rezervă cucerniciei sale răspunsul

Ad 2um: n'am scris nimic despre importanța episcopilor catolice din principatele române, ci la afirmația omonimului sibian că ele ar fi avut o existență de 5—10 ani, i-am arătat că au avut existență de câteva sute de ani, indicându-i precis anii existenței lor. Rog însă

pe cucernicul sibian să-mi arate textele dl. Iorga și a lui Dr. Bunea cu pretinsa ridiculizare, copiindu-le fidel.

Ad 3um: nici dl. Iorga, nici ep. Melhisedec n'au dovedit că mitropolitul Teoctist ar fi fost »neaoș român». Dar întru cât omonimul neunit zice că eu nu am »dovezi serioase» pentru originea bulgară a lui Teoctist, rămâne ca dânsul să arete arborele genealogic al mitropolitului Teoctist, ca astfel să-mi schimb părerea bazată pe scrierile despre originea bulgară a lui Teoctist, făcând bine înțeles tot dânsul cece e necesar pentru corectarea acelor scrieri în favorul părerii noi a Dsale. Pentru originea bulgară a lui Teoctist am adus: a) Pomelnicul mitropoliei Moldovei (v. Sinodicul lui Iacob Putneanu la C. Erbiceanu, Istoria Mitropoliei Moldovei p. 60), — b) Enciclopedia Română de Dr. C. Diaconovici t. II Sibiu 1904 p. 1077, — c) Dicționarul Enciclopedic de Candrea-Adamescu, București 1931 p. 1902. — Omonimul însă afirmă că acestea nu sunt »dovezi serioase». Aducă atunci cucernicia sa altele mai serioase spre a-și susține părerea. Căci nu-i nici o supărare.

Ad 4um: referitor la Iorest am citat din Șincal a. 1643 și din Mag. ist. III, 249, iar referitor la Sava am citat din diploma lui Mihail Apafi din 28 Dec. 1680, dela Cipariu: Acte și Fragm. p. 60. Acestea ceară-le omonimul socoteală!

ritean. Toți superiorii ordinelor călugărești cari au activat în Rusia ori pentru Rusia — dominicani, redemptoriști, jezuiți — au rostit cuvântări ocazionale, ocupându-se cu problema unirii Bisericilor. Cardinalii Marmaggi și Pelegrinetti au conferențiat, mânați de același gând.

Activitatea Surorilor de Caritate.

Mai multe gazete franceze s'au ocupat de curând cu activitatea Surorilor de Caritate din *Cayenne*, colonia osândiților francezi. Intre cele dintâiu pioniere cari s'au ocupat cu osândiții din Guyana Franceză a fost *Maica Favouhey*. Pilda acesteia au urmat-o Surorile Pauliniste de Chartres. Mai nou storce admirația tuturor opera caritativă alor trei călugărițe din congregația „Sf. Iosif” de Cluny. Acestea îngrijesc de leproși, într'o pădure tropicală. Cea mai apropiată așezare omenească e la depărtare de trei zile de cale. Până acum au ridicat, ajutate și de cei atacați de lepră, 30 de colibe, unde dau îngrijirile de lipsă celor nenorociți.

Locale. Măine, Duminică XIV după Înălțarea Sf. Cruci, va predica în catedrală păr. *Dumitru Neda*, profesor de teologie.

Cismar colaborator al savanșilor.

În Serbia orientală, și anume în regiunea Homolje, e foarte cunoscut și stimat un cismar bătrân de 70 de ani, *Jevrem Brazanovici*. Bătrânul Jevrem e cunoscut nu numai pentru cunoștințele din domeniul meseriei lui, ci mai ales pentru marile lui merite în știință. În timpul unor cercetări meteorologice din regiunea sa, dânsul devenise asistentul oamenilor de știință ce întreprindeau acele cercetări. Au urmat apoi niște cercetări de științe naturale. Jevrem a strâns pentru aceste cercetări tot felul de viermi și plante și tot ceea ce a fost necesar pentru acele cercetări. Câțiva ani mai târziu, când Homolja a fost vizitată și de niște regisori de film, tot Jevrem a fost colaboratorul și sfătuitorul lor cel mai prețios. În fine, cum remarcă agenția *Ceps*, a descoperit în sine și calități de scriitor și a compus câteva librete mici pentru diferite filme.

Atac comunist. Preotul slujitor la biserică Sf. Iosif din Newark (Statele Unite) a voit să aducă o sf. jertfă de mulțumire Celui de sus că s'a încheiat războiul fratricid din Spania. Când a ajuns însă la biserică s'a trezit față în față cu vre-o 500 de comuniști, cari veniseră să-l împiedece dela slujbă. Chemată în grabă poliția, au fost împrăștiți. Dar nu peste mult au revenit cu două camioane de megafone ca să tulbure actul sfânt. După slujbă au dat năvală asupra celor ce ieșeau din biserică. Printre răniți se află și consuli spaniol și portughez.

Ad 5um: În actul unirii nu există cuvântul „legea”.

Ad 6um: omonimul neunit nu-și dovedește afirmarea din partea II-a, care o folosește ca argument pentru partea I-a. Ergo negatur suppositum.

Ad 7um: jocurile de cuvinte — pentru distracție probabil — îl privesc pe cucernicia sa.

Ad 8um: n'am spus nimic dela mine, ci am reprodus textele istoricilor cari se bucură de obiectivitate și veracitate, cu mărturii contemporane, baza istoricului.

Deși omonimul meu dela Sibiu — neunit cu scaunul Verhovnicului Petru — a scris odată că eu am „boala tiparului”, iar altădată își exprimă dorința ca ultimul meu cuvânt de vorbă cu cucernicia sa să fie cel din n. 25 al „Unirii”, eu îi promit că o să mai stăm de vorbă; bine înțeles că demnitatea cuvântă și cu preoțescă obiectivitate și veracitate.

Școală de Conducători Tehnici minier și metalurgi avem la *Baia-Mare*. Scopul ei este formarea de personal tehnic, menit să fie colaboratorul imediat al inginerilor diplomați dela școlile superioare. Durata cursurilor e de patru ani. Pentru anul școlar 1939/1940 nu se plătește nici o taxă școlară. Se primesc elevi numai în anul I și numai pe bază de concurs. Condiții: trebuie să aibă cel puțin patru clase de liceu și fie în vârstă de cel puțin 15 ani. Concursul, cu probe în scris și orale, din algebră, geometrie, chimie, fizică și geografie, va avea loc în 25 Septembrie c., la *Baia-Mare*. Absolvenții diplomați ai acestei școli pot obține angajament la orice fel de întreprindere minieră sau chimico-metalurgică. — Cererile de primire în numita școală sunt a se adresa *Directorului* din *Baia-Mare*.

Cărți & Reviste

Statutele și Regulamentul Unirii Misionare a Clerului unit din România. Oradea 1939. Pag. 34. Prețul: ?

Clerul nostru își are și el mai nou locul său bine fixat în marea operă de vestire a Evangheliei la toată făptura. Broșura e scoasă pentru membrii Unirii Misionare și pentru toți câți se interesează de această organizație, și cuprinde o scrisoare a card. Fumasoni-Biondi către Episcopi; apoi: statutele generale ale Uniunii; instrucțiune despre coordonarea Uniunii cu Operele Misionare; regulamentul Uniunii din România; o închinare; o rugăciune din liturgia Sf. Vasile și motiunea luminoasă a congresului II internațional al Uniunii.

APOSTOLATUL RUGĂCIUNII București 1939 Pag. 88 Prețul 20 lei.

Broșura aceasta e o tipăritură de propagandă pentru asociația religioasă mondială „Apostolatul Rugăciunii”. Se dau lămuriri scurte și precise cu privire la ceea ce este Apostolatul Rugăciunii; cum li este organizația internă, respectiv structura exterioară; se spune cum se face agregarea grupurilor mai mici la asociația cea mare și se dau instrucțiuni pentru grupurile locale. Într'un capitol special se înșiră numeroasele și extraordinarele avantajii de cari se bucură membrii asociației, ca să se încheie cu rugăciuni și ceremonii proprii acestei puternice organizații. De prisos să spunem că ar fi bine să cunoască toată lumea noastră Apostolatul rugăciunii.

Vestitorul, Organ al eparhiei Române Unite de Oradea. An. XV. No. 13 (jubilar) din 29 Iunie 1939.

S'au implinit 25 de ani dela înființarea inimoasei societăți de lectură „Sf. Ioan Gurădeaur” a clericilor noștri din Oradea. Momentul acesta e sărbătorit, demn și cuminte, prin scoaterea acestui bogat număr jubilar al Vestitorului la care scriu: Preasf. Valeriu Traian, păr. Dr. Dăianu, I. Georgescu, A. Tăutu, Titus Malai, L. Vida, E. Potoran, prof. Gh. Barna, V. Bolca, V. Gavrilișin, și alții, reimprospetând amintiri impresionante și dând informații edificatoare din trecutul și din prezentul Societății ce poate privi cu mândrie la vieța sa de un sfert de veac.

IOAN SUCIU: Catehismul pentru clasa a I-a primară. Blaj. 1939. Pagini 48. Prețul 12—15?

Pentru prima dată Comisiunea catehetică a ajuns să aprobe un Catehism care să servească numai clasei I-a primare. Vechile manuale erau mai mult text și nu puteau servi dintru'nceput elevilor. Prezentul manual este consacrat elevilor și cuprinde mai mult material de înțelegere. Are peste 50 clișee, dintre care mai multe colorate. — Copilul, care la 'nceput citea numai cu urechile, acum, poate citi și cu ochii, căci are în față lecția în icoane. Astfel manualul poate servi dela prima lecție, care coincide cu sărbătoarea Înălțării sfintei Cruci. Cateheții să îndemne pe elevi să-și procure unul fiecare câte un Catehism pentru clasa a I-a primară, ca micii ascultători să poată învăța cu ochii lecția prinsă în icoane, până ce vor învăța să citească.

DR. SIMION CHIȘIU: Luna Maicii Domnului. (Luna August). Bixad. 1939. (Ediția III). Pagini 139. Prețul: ?

Nimic nu arată mai bine dragostea cu care a fost primită și cât e de binevenită cărticica aceasta, decât faptul că a trebuit scoasă la răstimpuri destul de scurte, în trei rânduri. Gândurile și pildele, pe care le-a adu-

nat și ales cu îngrijire cucernicul închinător al Maicii Domnului, sunt o adevărată comoară de lumină și îndemnuri înălțătoare. Capitolul despre Reuniunile mariane (pag. 98—123), precum și adausul de rugăciuni ce-i urmează, întregesc nu se poate mai potiv înțelegerea și totodată și ca înfățișare tehnică simpatică tipăritură ieșită de sub teascurile tipografiei basiliene de la Bixad, împodobită cu o copertă artistică.

VICTOR CINCA: Mântuiește-ți sufletul! Carte de rugăciuni. Săbăoani. 1939. Pagini 399. Prețul: 50 Lei.

Mai rar — cel puțin la noi — o carte de rugăciuni întocmită cu atâta grijă de învățături dogmatice, estetice și de pilde lămuritoare a slintelor taine ale Bisericii și a diferitelor devoțiuni ca această alcătuită a păr. Cincea, Ceva nou: la liturgia Sf. Ioan Gurădeaur, pe care o dă după ultima ediție a Liturghierului dela Blaj, aduce și rugăciunile pe cari le rostește în taină preotul. Are apoi scurte, dar bine prinse orientări asupra cultului Preastintei Inimi (pag. 261—283); rugăciunea Sf. Mitrofan (3 tropare) și cea aprobată de Papii Pius X. Benedict XV, pentru unirea Bisericilor; un mănunchiu de rugăciuni înzestrate cu indulgențe; felurite cântece religioase în haina poeziei și alt material euhologic.

Catedră vacantă

La Liceul teoretic român-unit de fete din Blaj, pe ziua de 1 Octombrie 1939, e vacantă catedra Nr. 9 de Geografie.

Candidatele, care doresc să ocupe această catedră ca suplinitoare, își vor înainta cererile, însoțite de acte justificative (calificație, numiri anterioare, calificate de serviciu, extras de naștere și botez), până cel mai târziu în ziua de 20 Septembrie 1939, Consistorului Arhiepiscopesc din Blaj.

Blaj, din ședința consistorială ținută în 26 August 1939.

Alexandru Nicolescu
Arhiepiscop și Mitropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș

Școala Normală Română Unită de vârstori — Blaj

Nr. 1808—1938/39

Aviz școlar

În urma ordinului Nr. 147 886 din 9 August 1939 al Ministerului Educației Naționale, Direcția învățământului primar-normal, cursurile școlilor vor începe efectiv pe ziua de 10 Septembrie, fără nici o amânare, când elevii vor trebui să se prezinte la școală. Examenul de admitere în clasa I începe în ziua de 1 Septembrie a. c. Examenale de corigență și de admitere în clasa V se vor ține în 8 Septembrie, iar înscrierile în zilele de 8 și 9 Septembrie.

Diracțiunea

AVIZ ȘCOLAR

Diracțiunea Școlii Normale Române-Unită de învățătoare din Blaj, aduce la cunoștința tuturor elevelor că deschiderea cursurilor va avea loc, conform dispozițiilor Onor. Minister pe data de 9 Septembrie 1939. Elevele vor fi prezente pe ziua de 8 Septembrie seara. Examenale de corigență se țin pe data de 5 Septembrie, iar examenul de admitere în cl. V pe data de 6 Septembrie a. c.

Citii și răspândii

„UNIREA”